

18
COMHRÉIR AN AINM BHRIATHARTHA

18.1 Ní mór aithint idir ainm briathartha ceart, is é sin focal a bhfuil feidhm ainmfhocail agus feidhm briathair aige, agus ainmfhocal atá ar aon fhoirm le hainm briathartha ach nach bhfuil feidhm briathair aige. "Ainm briathartha atá ag feidhmiú mar ghnáth-ainmfhocal" a thugtar ar an dara sórt uaireanta.

18.2 Is deacair a rá uaireanta cé acu ainm briathartha ceart nó gnáth-ainmfhocal atá ann. Ó thaobh fhoghlaím na gramadaí de, is leor a fhios a bheith againn gur gnáth-ainmfhocal é

□ má tá an t-alt roimhe: *tá an scrúdú thart.*

□ má tá aidiacht nó ginideach nach cuspóir á cháiliú, nó má d'fhéadfadh a leithéidí d'fhocail é a cháiliú: *tá dhá réiteach ann; thug sé léim (fhada); luí na gréine.*

□ más foirm iolra é: *fuair mé orduithe ón rí.*

18.3 Tig le haidiacht shealbhach an dá shórt a cháiliú

□ ainm briathartha ceart: *ná bí do mo leagan*

□ ainm briathartha ag feidhmiú mar ghnáth-ainmfhocal: *mo leagan féin den scéal.*

Gníomhaí agus Cuspóir Ainm Bhriathartha

18.4 An gníomhaí a thugtar ar an duine (rud) a dhéanann gníomhú an ainm bhriathartha: *tá Seán ag caint.* Ach ní i gcónaí a luaitear gníomhaí: *ní mór stad anois.*

18.5 Más gníomhú aistreach é féadfaidh cuspóir, is é sin an duine (rud) a ndéantar an gníomhú air, gabháil leis an ainm briathartha: *tá mé ag léamh leabhair.* Ach ní i gcónaí a luaitear cuspóir: *tá mé ag léamh.*

18.6 Is gnách foirm fhada an ainm bhriathartha (17.2) a bheith neamhaistreach agus an fhoirm ghairid aistreach: *bhí sé ag fí an éadaigh; chaith sé an lá ag fíochán.*

18.7 Féadfaidh an t-ainm briathartha agus a ghníomhaí agus a chuspóir bheith san ainmneach, sa tabharthach nós sa ghinideach; agus féadfaidh an ghníomhaí agus an cuspóir bheith sa ghairmeach freisin.

	<i>ainm briathartha</i>	<i>an ghníomhaí</i>	<i>an cuspóir</i>
an t-ainmneach			
mar ainmní	<i>Is fearr imeacht</i>	<i>Tá Pól ag ithe</i>	<i>Is fearr an bhó a bhlead</i>
mar chuspóir an bhriathair	<i>Iarr air teacht</i>	<i>Feicim é ag ól</i>	<i>Déan an bhó a bhlead</i>
ar lorg réamhfhocail	<i>Tá sé gan fi</i>	<i>Gan é ag teacht</i>	<i>Gan an bhó a bhlead</i>
an tabharthach			
an ginideach	<i>Bhí sí ag ól</i>	<i>Roimh í a dhuil</i>	<i>Leis an mbó a bhlead</i>
an gairmeach	<i>Fear inste scéil</i>	<i>Ag faire Úna ag nith</i>	<i>Ag bleán na bó</i>
	---	<i>A fhír úd axí ag béiceadh</i>	<i>A fhír úd axí le crochadh</i>

18.8 Más go díreach ar lorg an ainm bhriathartha (nó ar lorg dobhriathair a bhfuil an t-ainm briathartha cáilithe aige) atá an cuspóir, cuirtear sa ghinideach faoi réir ag an ainm briathartha é: *ag marú (an) éin; a insint mo scéil; ag brú isteach an dorais.*

Ní bhíonn an cuspóir faoi réir ag an ainm briathartha in aon chás eile.

I gcásanna áirithe, ginideach gan infhillleadh (focal le foirm ainmneach ach le feidhm ghinideach) a bhíonn san ainm briathartha, nó ina ghníomhaí nó ina chuspóir (9.28).

Múnlaí Tábhachtacha

18.9 I gcás an ainm bhriathartha a ngabhann cuspóir leis is iad seo na múnlaí is mó tábhacht:

1A Cuspóir + *a* (réamhfhocal) + ainm briathartha: *arbhar a cheannach; mé a mholadh.*

2A Ainm Briathartha + Cuspóir: *ceannach arbhair; mo mholadh.*

Má chuirtear gníomhaí rompu sin faightear múnlaí tábhachtacha eile.

3A Gníomhaí + 1A: *fear arbhair a cheannach*.

4A Gníomhaí + 2A: *fear ceannaithe arbhair; bean mo mholta*.

5A Gníomhaí + a nó *do* (réamhfhocal) + 2A: *mo leanbh a fháil bháis; Dia dár sábháil* (*dár* = *do*+*ár*).

Nuair nach bhfuil aon chuspóir ann is iad seo na leaganacha:

1B *siúl*; 2B *siúl*; 3B *fear siúl*.

Múnlaí 1A, 1B a úsáid

18.10 Úsáidtear múnlaí 1A, 1B mar ainmní: *theip air an bád a dhíol; d'éirigh liom siúl abhaile*, agus mar fhaisnéis in abairt chopailéach: *is é an chomhairle a tugadh dó an bád a dhíol; ba é an rud a mhol mé dóibh siúl abhaile*.

18.11 Úsáidtear iad faoi réir ag briathra mar a leanas

□ leis an mbriathar cúnta *déan*, chun na haimsirí simplí a chumadh ar mhalairt slí: *déan an t-airgead a chomhaireamh; déan éisteacht*.

□ leis an mbriathar *abair*, i gcloinsint ar ordú sa dara pearsa nó sa saorbhriathar; agus i gcásanna gaolmhara eile ar lorg *beartaigh, comhairligh, lig, ordaigh*, etc: *dúradh (leo) an bád a dhíol; lig di imeacht*.

□ le briathra éagsúla eile: *ní aireoidh sí caora a ghoid uaihi*.

18.12 Úsáidtear iad faoi réir ag réamhfhocal, agus go háirithe ag *gan* chun casadh diúltach a chur ar bhrí abairtí mar atá in **18.10-11**: *is fearr gan an bád a dhíol; is é rud a moladh dó gan imeacht*.

18.13 Bíonn siad faoi réir ag *tar éis* (*d'éis; i ndiaidh*) chun na haimsirí foirfe a dhéanamh le cabhair an bhriathair cúnta *bí*; agus mar an gcéanna chun foirm fhoirfe an ainm bhriathartha féin a dhéanamh: *bíodh (tá, bíonn, beidh, bhí, bhíodh, bheadh) sé tar éis an bád a dhíol; bíodh (tá, ...) sé i ndiaidh éirí; bheith tar éis an bád a dhíol; bheith d'éis éirí*.

Is annamh a bhaintear feidhm as cuid de na cainteanna sin thuas, e.g. na cinn dar tús *bíodh*. Ach d'fhéadfadh duine mar léiritheoir dráma feidhm a bhaint astu.

18.14 D'fhéadfaidís bheith faoi réir ag ainmfhocail mar atá in 3A:

Ainmfhocail múnla 1A faoi réir ag an ainmfhocail

aimsir *mhóna a bhaint*

ceantar *arbhair a chur*

tráth *an fhiaigh a thosú*

18.15 Úsáidtear iad mar leagan saor

□ i gceist: *Díol é. Mo rothar a dhíol, an ea?*

□ i bhfreagra: *Cá bhfaighidh tú capall? Ceann a cheannach.*

□ in intriacht: *cúnamh a thabhairt duitse! dul abhaileanois!*

□ in ionad an mhodha ordaithe (i dtreorú stáitse, i gceisteanna ar pháipéar scrúdaithe, etc.): *na bunsoilse a mhúchadh go mall; cuntas a scríobh ar...; triantán a thógáil.*

18.16 Cuirtear focail eile isteach idir an cuspóir agus *a* (réamhfhocail) + ainm briathartha:

□ má tá an cuspóir ina réamhtheachtai don chlásal ina bhfuil a ainm briathartha: *sin*

fear is furasta a mhealladh; d'inis sé scéal dom ba dheacair a chreidiúint; cá bhfuil na leabhair a dúirt sí a dhíol?

□ i ráitis leathdhiúltacha áirithe: *ní féidir a spáráil ach bád amháin; dúirt mé leis gan a dhíol ach péire.*

Má tá brí leathdhiúltach ag gabháil leis an bhfrása iomlán coinnítear focail an mhúnla le chéile: *ná déan ach na báid a chomhairneamh.*

□ nuair is dobhriathar an frása *a* + ainm briathartha, ag cáiliú aidiachta: *níl an*

Ghréigis chomh deacair a fhoghlaim agus a shíleann tú.

18.17 Nuair nach ainmfhocail an cuspóir cuirtear forainm pearsanta nó taispeántach in áit an ainmfhocail: *déan é a ól; é a ól, an ea? is oth liom sin a dhéanamh; cad a déarfá le hí a phósadh?*

Múnlaí 2A, 2B a úsáid

18.18 Baintear feidhm as an múnla seo mar mhalairt ar mhúnla **18.17**: *ní maith liom do dhiúltú; cá bhfaighinn iad ach a gceannach?*

18.19 Sna foirmeacha leanúnacha simplí, ceanglaítear an gníomhaí den ainm briathartha le réamhfhocail. Is í feidhm is coitianta acu na haimsirí leanúnacha a dhéanamh leis an mbriathar cúnta *bí*.

□ An réamhfhocail *ag* a úsáidtear go hiondúil nuair nach luaitear aon chuspóir (ach féach cás abairtí leathdhiúltacha thíos), agus nuair a thagann an cuspóir go díreach ar lorg an ainm bhriathartha (nó ar lorg dobhriathair atá á cháiliú): *bíodh (tá, bíonn, etc.) sé ag rith*; *bíodh (tá, bíonn, etc.) sí ag crú na bó*; *chuala mé é ag tabhairt amach an chapaill*.

□ An réamhfhocail *do* (nó cumasc *de*) a úsáidtear más aidiacht shealbhach an cuspóir: *bhí an tiarna talún do mo (do do, do bhuir) ruaigeadh*; *tá daoine á cáineadh (cháineadh)*; *tá sí á (dár) gcáineadh*; *chrom Anraí ar bheith á marú*.

□ An réamhfhocail *a* a úsáidtear

- nuair a chuirtear an cuspóir i dtosach na habairte lena neartú: *pingin ní raibh mé a shaothrú*.

- nuair atá an cuspóir ina réamhtheachtaí don chlásal ina bhfuil a ainm briathartha: *nach deas an obair atá Cáit a dhéanamh? céard a chuala tú Beairtle a chanadh?*

- nuair atá *mar* (cónasc) in ionad réamhtheachtaí den sórt atá i gceist sa sampla roimhe seo: *rinne sé mar a bhí mise a dhéanamh*.

- i gcásanna áirithe nuair atá an ráiteas leathdhiúltach: *níl Seán a fháil ach a chion*.

Ní ceart in aon cheann de na ceithre chás thuas an séimhiú a bhaint den ainm briathartha agus *ag* a chur in ionad an réamhfhocail *a*.

18.20 In ionad na múnlaí in **18.19** ina n-úsáidtear an réamhfhocal *a*, tá múnlaí eile ann ina ndéantar ainmní den chuspóir: *pingin ní raibh á saothrú agam; nach deas an obair atá á déanamh ag Cáit? rinne sé mar a bhí á dhéanamh agamsa; níl á fháil ag Seán ach a chion.*

18.21 Sna foirmeacha leanúnacha foirfe, úsáidtear *tar éis, d'éis, i ndiaidh* roimh fhoirm leanúnach an ainm bhriathartha: *bíodh (tá, bíonn, etc.) sé tar éis bheith ag ól an uisce; tá Seán i ndiaidh bheith ag rith; bhí siad tar éis bheith á ól; rinne sé taithí de bheith ag ól.*

18.22 Nuair nach mian an gníomhaí a lua sna habairtí atá in **18.21** úsáidtear an saorbhriathar: *bítear (táthar, etc.) ag crú na bó; bítear (táthar, etc.) ag rith; rinneadh taithí de bheith ag ól; bhíodhas á gcáineadh; pingin ní rabhtas a shaothrú; céard a bhíodhas a dhéanamh? ní rabhtas a fháil ach tuarastal suarach.*

Rogha idir Múnla 1A, 1B agus 2A, 2B

18.23 Sna foirmeacha timchainteacha úsáidtear an briathar cúnta *bí* agus *ar tí, chun, ag brath, ar hob* roimh mhúnla 1A, 1B: *bíodh (tá, bíonn, etc.) sé ar tí imeacht amach as seo; tá sé chun teacht; bhí siad ag brath éirí; bhí mé ar hob a dhéanta.*

Mura bhfuil an gníomhú le déanamh go ceann tamaill úsáidtear *chun, ag brath, le*: *tá Liam le teacht i gceann dhá lá; tá an dochtúir chun gluaisteán nua a cheannach amárach; bhí siad ag brath an clái a leagan sa tráthnóna.*

Agus mar an gcéanna le brí leanúnach: *tá mé ag brath (chun, le) bheith ag obair i gceann seachtaine.*

18.24 Úsáidtear an briathar cúnta *bí* agus *ag dul a nó ag dul ag* i bhfoirmeacha timchainteacha freisin roimh mhúnlaí 2A, 2B: *bhíomar ag dul a dhíol an tí; tá Colm ag dul a shnámh; bhíodhas ag dul ag fiach.*

Féadtar cuid den fhrása a thabhairt chun tosaigh lena treisiú: *an a(g) imirt cártaí atá tú ag dul? an ag dul a imirt cártaí atá tú?*

18.25 Ar lorg na mbriathra *thosaigh*, *crom* agus a n-ainmneacha briathartha, *tosú*, *cromadh*, úsáidtear

□ an réamhfhocal *ar* + múnlaí 1A, 1B: *chrom (thosaigh) sé ar an bpictiúr a dhathú*; *ní mór dom tosú ar an mballa a leagan*; *chrom sé ar bheith ag urnaí*

□ an réamhfhocal *a* nó *ag* + múnlaí 2A, 2B: *thosóinn a dhéanamh cruaithe*; *tosáimis ag caint*; *abair leis tosú ag ithe*.

18.26 Chun aidhm a chur i gcéill ar lorg briathair nó a chothroim úsáidtear

□ *chun* nó *le* roimh mhúnla 1A, 1B: *tháinig sé chun an cluiche a fheiceáil*; *d'éirigh sí chun imeacht*; *stadaimis le deoch a fháil*; *táimid ag teacht le fanacht*; *an bhfuil tú anseo le fanacht?*

□ *a* nó *ag* roimh mhúnlaí 2A, 2B: *chuamar a luí*; *téigh a chodladh*; *rachaidh siad ag baint féir*; *thostamar a éisteacht*; *beidh an bhrídeog ag éirí a dhamhsa*; *siúd amach ag treabhadh é*; *beidh Conall leat a chur na tuí*.

Ach féach **18.27-28**.

18.27 Más aidiacht shealbhach an cuspóir úsáidtear an réamhfhocal *do* (nó cumasc *de*) in ionad na réamhfhocal *a*, *ag*, roimh mhúnlaí 2A, 2B: *ag dul á ruaigeadh*; *thosaigh sé do mo* (*do do*, *á*, *dár*, *do bhur*) *ruaigeadh*; *rachaidh siad á bhaint*.

18.28 Má tá an réamhtheachtaí ina chuspóir don chlásal ina bhfuil a ainm briathartha, is é an réamhfhocal *a* a chuirtear roimh an ainm briathartha sin: *an teach atáimid ag dul* (*ag brath*) *a dhíol*; *an obair a thosaigh sé a dhéanamh*; *an pháirc a chuaigh sé a threabhadh*; *an leabhar a bhí sé ag tosú a léamh*.

Tabhair faoi deara gurb é an réamhfhocal *ag a* úsáidtear roimh na hainmneacha briathartha neamhaistreacha *dul*, *brath*, *tosú*, sna hainmneacha sin, agus gur ar lorg na bhfocal sin atá an réamhfhocal *a* agus ainm briathartha an ghníomhaí.

18.29 Tá rogha ann freisin i bhfrásáí áirithe ina ngabhann an réamhfhocal *do* roimh an ngníomhaí nó i gcumasc leis.

□ Má tá gníomhú an ainm bhriathartha comhaimseartha le gníomhú an bhriathair úsáidtear

• *le linn* + múnlaí 1A, 1B, 2A: *le linn an chaint sin a rá do Phroinsias cé a thiocfadh isteach ach Maitiú; le linn dom dul anonn shleamhnaigh mé*

Fágtair *do* + gníomhaí ar lár amann: *thit sé marbh le linn a ráite (dó).*

• *ag* + múnlaí 2A, 2B; *ach do* (nó cumasc *de*) in ionad *ag* más aidiacht shealbhach an cuspóir: *ag teacht isteach dom bhí m'athair ansin romham; bhí na príosúnaigh ag umáí ag fáil bháis dóibh; bhí miongháire ar aghaidh Nuala á léamh di*

Ní úsáidtear *ag* roimh an ainm briathartha *bheith*.

□ Má tá gníomhú an bhriathair níos luaithe ná gníomhú an ainm bhriathartha úsáidtear an réamhfhocal *roimh* + múnlaí 1A, 1B: *titfidh an oíche orthu roimh an gcathair a shroicheadh dóibh; cheannaigh Seán ticéad roimh theacht isteach dó.*

□ Má tá gníomhú an ainm bhriathartha níos luaithe ná gníomhú an bhriathair úsáidtear

• *tar éis* (*d'éis*, *i ndiaidh*) + múnla 1A, 1B, 2A: *tar éis luí síos do Dhónall thit a chodladh air; i ndiaidh an féar a bhaint (dúinn) ní mór a shábháil; d'éis a bhainte dúinn beidh sos againn.*

• *ar* + múnlaí 2A, 2B: *ar theacht isteach dóibh shuídís síos; ar thógáil mo chinn dom chonaic mé naomhóg; arna chluinstin sin di stad sí; arna fhoilsiú ag Muintir Mhurchú.*

Tá brí chomhaimseartha le *ar bheith*; *ar bheith sa Daingean dóibh dhíol siad na héisc.*

Múnlaí 3A, 3B, 4A, 4B a úsáid

18.30 Is féidir múnla 3A a mhalartú le múnla 4A de ghnáth, i.e. is ionann *fear arbhair a cheannach* agus *fear ceannaithe arbhair*.

3A: *seachain lucht na héagóra a dhéanamh.*

4A: *níor fhill fear inste scéil; cá bhfuil lucht coimeádta na háite? cailín deas crúite na mbó; coiste cosanta an phobail; gléas maraithe daoine go míthrócaireach a bhí sa bheaignit.*

Nuair is aidiacht shealbhach an cuspóir ní bhíonn ann ach foirm 4A: *lucht a dhéanta; fear a n-oscailte; fear a inste.*

18.31 Níl difríocht brí ná difríocht foirme idir múnlaí 3B, 4B: *fear siúil.*

Múnlaí 5A, 5B a úsáid

18.32 Úsáidtear múnlaí 5A, 5B mar ábhar cainte: *níor mhaith liom mo leanbh a fháil bháis; níorbh aon ionadh Niamh a theacht*, agus mar fhaisnéis in abairt chopailéach: *is é toil na comhairle gach duine a dhéanamh a ghnó féin; is é ordú a tugadh triúr fear a dhul i bhfolach.*

18.33 Bíonn siad faoi réir ag na briathra *abair, ordaigh*, etc., i gclaoinsint ar ordú sa tríú pearsa, agus in abairtí eile den chineál: *cheadaigh sé na saighdiúirí a dhul ar aghaidh.*

18.34 Bíonn siad faoi réir ag *gan* chun casadh diúltach a chur ar abairtí **18.32-33**: *ní féidir gan athrú a theacht; d'iarr sé orthu gan aon duine acu a iarraidh airgid ar Ghuaire.*

18.35 Úsáidtear iad mar leagan saor

□ i bhfreagra: *cad chuige? Dónall a bheith i ngrá.*

□ i gceist: *Dónall a bheith i ngrá, an ea?*

□ in intriacht: *mo mhac féin a dhéanamh spaireachta orm!*

□ i dtreorú stáitse, etc.: *gach duine a dhul amach ar clé.*

□ i gcláir, annála, etc.: *1014 -- Brian a fháil bháis; 1914 -- an chéad chogadh domhanda a thosú.*

Múnlaí eile

18.36 In ionad múnlaí 5A, 5B a úsáid is minic a chuirtear an gníomhaí roimh mhúnlaí 1A, 1B. Fágann sin an gníomhaí agus an cuspóir araon san ainmneach i múnla 1A; agus an gníomhaí agus an t-ainm briathartha araon san ainmneach i múnla 1B.

1A: *níor mhaith liom mo leanbh bás a fháil; dúirt mé Eibhlín an teach a dhíol; ba mhaith leo Seán an bhanaltra a phósadh.*

Tá múnla 5B, agus múnla 1A ar lorg an ghníomhaí, san abairt seo: *níorbh fholdáir é féin a dhul go dtí an chathair agus mórán a fhulaingt* (é féin gníomhaí an dá ainm bhriathartha).

Bíonn an gníomhaí ar iarraidh uaireanta: *b'fhearr liom an lámh a bhaint díom ná é sin; tháinig an soitheach go Doire gan cleite a bhaint aisti; ní mhairfeadh aon duine d'éis piléar a chur trína chroí.* (Féach freisin 18.11.)

1B: *b'fhearr leis iad fanacht ciúin; tháinig Pól i ndiaidh an cluiche tosú; an cogadh a raibh sé geallta an saol briseadh as.*

18.37 Nuair nach ainmfhocal an gníomhaí in abairtí den saghas atá i gceist in **18.34-35**, úsáidtear aidiacht shealbhach nó forainm: *bhíomar ag súil lena dteacht; i ndiaidh mise an teach a dheisiú.*

Nuair nach ainmfhocal an cuspóir úsáidtear an múnla atá i gceist in **18.19**: *Dia do do bheannú; Dia dár sábháil; níor mhaith le Nóra mé á rá leatsa.*

18.38 Úsáidtear na múnlaí sin freisin

□ leis an réamhfhocal *chun* le staid a léiriú, idir staid an chuspóra: *tá an fear chun bainte* (ullamh chun), agus staid an ghníomhaí: *tá Seán chun fiaigh* (ullamh chun).

□ leis an réamhfhocal *ar* chun staid an chuspóra a léiriú: *tá sé ar crochadh* (stad, oscailt, fáil, etc.)

□ leis an réamhfhocal *i* chun staid an ghníomhaí a léiriú: *tá Una ina seasamh* (codladh, luí, dúiseacht, tost, cónaí, rith)

□ leis an réamhfhocal *gan* chun staid a léiriú, idir staid an chuspóra: *tá an obair gan déanamh; dúil gan fháil; fágadh gan múscailt as a suan iad; comhairle gan iarraidh; ní fhágfar bád gan chailleadh*, agus staid an ghníomhaí: *an gan éirí atá sé siúd fós? b'fhada leo a bhí sí gan teacht.*

□ leis an réamhfocal *le* chun aidhm, oibleagáid, cinniúint, féidearthacht, etc., a léiriú. Cuirtear *ag* roimh an gníomhaí (nó i gcumasc leis) má luaitear é: *tá sé le marú* (aidhm); *tá obair le déanamh agam* (oibleagáid); *is dócha nach raibh Seán le bá an lá sin* (cinniúint); *níl le feiceáil ach carraigeacha* (féidearthacht).

□ leis an réamhfocal *do* (nó cumasc de *do* agus an aidiacht shealbhach) chun gníomhú leanúnach a léiriú. Má luaitear an gníomhaí cuirtear an réamhfocal *ag* roimhe nó i gcumasc leis: *tá mé do mo chraí ag Seán*; *tá an bia á ullmhú aici*; *bhíomar dár marú*.

18.39 D'fhéadfadh athbhrí bheith i gceist nuair a bhíonn an gníomhaí agus an cuspóir araon sa tríú pearsa agus ar aon uimhir, agus ar aon inscne más san uatha dóibh, i gcásanna mar seo: *tá Tomás á mholadh*; *bhí Síle á cáineadh*; *beidh siad á dtriomú*; *tá saighdiúirí á dtraenáil*.

Sna ceithre shampla sin thuas ní féidir a rá cé acu gníomhaí nó cuspóir atá sa dara focal den abairt. Mar shampla, d'fhéadfaí an dá aistriú Béarla seo a leanas a chur ar an gcéad abairt: *Tom is praising him* nó *Tom is being praised*.

Más é an gníomhaí atá i gceist is féidir an athbhrí a sheachaint trí ainmní a dhéanamh den chuspóir: *Tá sé á mholadh ag Tomás*; *bhí sí á cáineadh ag Síle*; *bhí siad á dtraenáil ag saighdiúirí*. Más é an cuspóir atá i gceist is féidir an athbhrí a sheachaint trí leagan saorbhriathair a úsáid: *táthar ag moladh Thomáis*; *bhíothas ag cáineadh Shíle*; *beifear á dtriomú*; *táthar ag traenáil saighdiúirí*.

18.40 Leaganacha le réamhfocail éagsúla:

faoi: *faoi mhallbhruith*;

idir: *idir bheith eatarthu*

ó: *tá na cearca ó bhreith*; *tá gnó an lae ó dhéanamh*; *ó bheith ag siúl*

thar: *thar bheith maith*; *thar fulaingt*

trí: *trí bheith mall*.

18.41 Is minic an t-ainm briathartha *bheith* ar iarraidh: *b'fhearr duitse anseo; b'fhearr léi marbh ná bheith beo gan é; ba mhór an trua gan é san Fhiann; ag rith le fána agus gan fáil ar chasadh aige; ní iarrfadh sé de phléisiúr ach ag amharc uirthi.*